

Trekking der afdeelingen.

naturalisatie van C. Preussner en zeven anderen;

wijziging van het IVde hoofdstuk der Staatsbegrooting voor 1889;

de hoofdstukken I, II, III, IV, V, VI, VII A, VII B en VIII der Staatsbegrooting voor het dienstjaar 1891;

begrooting van uitgaven ten behoeve van de voltooiing van het vestingstelsel, dienst 1891.

Deze wetsontwerpen worden verzonden naar de afdeelingen.

De **Voorzitter**: Mijne heeren! Door het overlijden van den heer Blussé is eene vacature ontstaan in de Gemengde Commissie voor de Stenographie.

Ik heb de eer in plaats van den overledene tot lid van die Commissie te benoemen den heer Vlieland Hein.

De Kamer gaat over tot de *trekking der afdeelingen*.

De uitslag daarvan is, dat zullen behooren:

tot de *eerste afdeeling*, de heeren Smitz, Prinzen, Thooft, Van Nispen tot Pannerden, Wertheim, Kappeyne van de Coppello, Alberda van Ekenstein, Welt en Regout;

tot de *tweede afdeeling*, de heeren Van Pallandt van Waardenburg en Neerijnen, Vlieland Hein, Pijnappel, Six, Van Nispen, Van Eysinga, Van Welderen Rengers, Van Lier en Pyls;

tot de *derde afdeeling*, de heeren Merckelbach, De Bruyn, Viruly, Frausen van de Putte, Van der Breggen, Donker, Bultman, Prins, Van Roijen en Magnée;

tot de *vierde afdeeling*, de heeren Smits van Oijen, Van Nagell van Ampsen, Van Lynden van Hemmen, Muller, Van Gennep, Insinger, Van Akerlaken, Moolenburgh, Van Swinderen en Stork;

tot de *vijfde afdeeling*, de heeren Verheijen, Coenen, Van Alphen, Vening Meinesz, Van Tienhoven, Melvil van Lynden, Breuning, Blijdenstein en Nijsingh.

De **Voorzitter**: Ik verzoek den leden zich naar de afdeelingen te willen begeven tot het benoemen van voorzitters en ondervoorzitters.

De vergadering wordt gesloten.

AANWIJZING EENER BIJVOEGING, gedurende de beraadslaging in de Tweede Kamer der Staten-Generaal gebracht in het ontwerp van wet houdende bepaling van de som, bestemd tot goedmaking der kosten van het Regentschap.

De in de considerans aangehaalde wet is die van 14 November 1890 (*Staatsblad* n°. 170).

ANTWOORD van HARE MAJESTEIT de KONINGIN-WEDUWE, REGENTES VAN HET KONINKRIJK, op het Adres van Rouwbeklag wegens het overlijden van ZIJNE MAJESTEIT KONING WILLEM III.

MIJNE HEEREN!

Met innigen weemoed vervuld over het smartvol verlies, dat Mijne beminde Dochter en Mij heeft getroffen, waardeer Ik het ten eerste in de Eerste Kamer der Staten-Generaal, dat zij eene hartelijke herinnering wijdt aan de nagedachtenis van Mijnen innig geliefden Gemaal.

De ondubbelzinnige blijken van liefde aan Mijne beminde

Dochter, Neerlands Koningin, door Haar Volk geschonken, en zijne gehechtheid aan het Doorluchtig Stamhuis van Oranje strekken Mij tot niet geringen steun, nu Ik Mij geroepen zie tot de waarneming van het Koninklijk Gezag.

De Eerste Kamer der Staten-Generaal ontvange, Mijne Heeren, door Uwe tusschenkomst, Mijnen dank voor de door haar betoonde deelneming en de verzekering, dat Ik, onder eerbiedig opzien tot den Almachtigen God, de Mij opgedragen zware, doch tevens schoone taak hoop te doen strekken tot het welzijn en den bloei van het Vaderland en tot geluk Mijner beminde Dochter.

GEWIJZIGD ONTWERP VAN WET tot vaststelling van Hoofdstuk I (Uitgaven in Nederland) der begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1891.

IN NAAM VAN HARE MAJESTEIT WILHELMINA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Wij EMMA, Koningin-Weduwe, Regentes van het Koninkrijk:

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, saluut doen te weten:

Alzoo Wij in overweging genomen hebben, dat, volgens artikel 2 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), de begrooting van *Nederlandsch-Indië* jaarlijks bij afzonderlijke wet of wetten moet worden vastgesteld;

Zoo is het dat Wij, den Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze

Artikel I.

Het Iste hoofdstuk der begrooting van uitgaven van *Nederlandsch-Indië* voor het dienstjaar 1891, betreffende de uitgaven in Nederland, wordt vastgesteld als volgt:

Iste AFDEELING.

Regeering en Hooge Colleges.

<i>Onderafdeeling</i> 1. Gouverneur-Generaal.	1	20 600
<i>Onderafdeeling</i> 2. Algemeene Secretarie en Secretarie van den Raad van Nederlandsch-Indië.		14 000
<i>Onderafdeeling</i> 3. Onvoorziene uitgaven		1 000
	f	35 600

IIde AFDEELING.

Departement van Justitie.

<i>Onderafdeeling</i> 4. Rechtswezen	f	6 700
<i>Onderafdeeling</i> 5. Wees- en boedelkamers.		3 000
<i>Onderafdeeling</i> 6. Gevangenen en veroordeelden.		74 000
<i>Onderafdeeling</i> 7. Onvoorziene uitgaven.		1 000

84 700

7de VERGADERING. — 22 DECEMBER 1890.

IIIde AFDEELING.

Departement van Financiën.

<i>Onderafdeeling 8. Algemeene kassen</i>	<i>Memorie.</i>	
<i>Onderafdeeling 9. Uitgaven ter zake van geldleeningen en voorschotten</i>	f	1 854 000
<i>Onderafdeeling 10. Verpachte middelen</i>		656 000
<i>Onderafdeeling 11. In- en uitvoerrechten en accijnzen. . .</i>		13 000
<i>Onderafdeeling 12. Zegelrecht.</i>		14 000
<i>Onderafdeeling 13. Verlofs- en nonactiviteitstraktementen, wachtgelden, onderstanden, pensioenen en gagementen. .</i>		5 750 800
<i>Onderafdeeling 14. Verpleging van en andere uitgaven voor gegageerden</i>		62 300
<i>Onderafdeeling 15. Soldijen en toelagen aan eere-teekenen verbonden.</i>		20 200
<i>Onderafdeeling 16. Uitrusting, voorloopig traktement, voorschotten op traktement en andere uitgaven in verband met de uitzending van burgerlijke ambtenaren</i>		60 000
<i>Onderafdeeling 17. Keuring, aankoop en vervoer van uit te zenden en kosten van te ontvangen diverse goederen. . .</i>		31 000
<i>Onderafdeeling 18. Onvoorziene uitgaven</i>		100 000
	f	8 561 300

IVde AFDEELING.

Departement van Binnenlandsch Bestuur.

<i>Onderafdeeling 19. Euro-peesch bestuur</i>	f	10 000
<i>Onderafdeeling 20. Gewapende korpsen onder burgerlijk bestuur en andere uitgaven in het belang der openbare orde en veiligheid.</i>		14 000
<i>Onderafdeeling 21. Veeartsenijdienst.</i>	<i>Memorie.</i>	
<i>Onderafdeeling 22. Kadastrele en statistieke opnemingen.</i>		21 100
<i>Onderafdeeling 23. Koffie</i>		858 573
<i>Onderafdeeling 24. Kina</i>		43 309
<i>Onderafdeeling 25. Boschwezen</i>		5 900
<i>Onderafdeeling 26. Paketvaart.</i>		1 200
<i>Onderafdeeling 27. Transportkosten uit en naar Nederlandsch-Indië.</i>		215 000

<i>Onderafdeeling 28. Onvoorziene uitgaven</i>	f	25 000
	f	1 194,082

Vde AFDEELING.

Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid.

<i>Onderafdeeling 29. Onderwijs. f</i>	3 500
<i>Onderafdeeling 30. Kunsten en wetenschappen</i>	12 500
<i>Onderafdeeling 31. Landsdrukkerij</i>	46 000
<i>Onderafdeeling 32. Ambte-naars-examens</i>	7 000
<i>Onderafdeeling 33. Eeredienst</i>	21 200
<i>Onderafdeeling 34. Geneeskundige dienst.</i>	135 000
<i>Onderafdeeling 35. Handelen Nijverheid in het algemeen. .</i>	10 000
<i>Onderafdeeling 36. Mijnwezen in het algemeen.</i>	29 500
<i>Onderafdeeling 37. Tin.</i>	376 766
<i>Onderafdeeling 38. Onvoorziene uitgaven</i>	1 000
	642 466

VIde AFDEELING.

Departement der Burgerlijke Openbare Werken.

<i>Onderafdeeling 39. Burgerlijke openbare werken. . . . f</i>	463 000
<i>Onderafdeeling 40. Post- en telegraafdienst</i>	301 000
<i>Onderafdeeling 41. Spoorwegen.</i>	4 626 200
<i>Onderafdeeling 42. Onvoorziene uitgaven</i>	5 000
	5 395 200

VIIde AFDEELING.

Departement van Oorlog.

<i>Onderafdeeling 43. Officieren in buitengewonen dienst. . . f</i>	64 900
<i>Onderafdeeling 44. Militaire verlofstraktementen</i>	260 000
<i>Onderafdeeling 45. Opleiding tot officier.</i>	330 470
<i>Onderafdeeling 46. Uit- en terugzending van militairen, de kosten van werving daar- onder begrepen, mitsgaders betalingen te hunnen behoeve na terugkeer in Nederland. .</i>	1 720 200
<i>Onderafdeeling 47. Militaire veroordeelden.</i>	22 000
<i>Onderafdeeling 48. Materieel</i>	1 888 000

7de VERGADERING. — 22 DECEMBER 1890.

Onderafdeeling 49. Onvoorziene uitgaven. f	50 000
	f 4 335 570

VIIIste AFDEELING.

Departement van Marine.

Onderafdeeling 50. Maritieme etablissementen en magazijnen. f	1 960
Onderafdeeling 51. Personeel der zeemacht f	1 909 856
Onderafdeeling 52. Materieel der zeemacht	2 039 100
Onderafdeeling 53. Onvoorziene uitgaven.	50 000
	4 000 916

IXde AFDEELING.

Bijdragen van Nederlandsch-Indië aan de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven.

Onderafdeeling 54. Bijdragen van Nederlandsch-Indië aan de middelen tot dekking van 's Rijks uitgaven voor het dienstjaar 1891. *Memorie.*

f 24 249 834

Vier en twintig millioen tweehonderd negen en veertig duizend achthonderd vier en dertig gulden.

Artikel 2.

Wanneer het bedrag, uitgetrokken bij eene der onderafdeelingen 2, 4, 6, 9 tot en met 17, 19 20, 22 tot en met 25, 27, 29 tot en met 37, 39, 40, 41 43 tot en met 48, 50, 51 en 52 van het bij deze wet vastgestelde hoofdstuk, ontoereikend wordt bevonden, kan het, met inachtneming van artikel 5 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), verhoogd worden door overschrijving uit de sommen, bij de betrokken afdeelingen voor *ontoorziene uitgaven* toegestaan. Uit die sommen kan ook worden overgeschreven op de onderafdeelingen 8 en 21.

Artikel 3.

Op de onderafdeeling voor *onvoorziene uitgaven* der betrokken afdeeling worden, met inachtneming van artikel 6 der wet van 23 April 1864 (*Staatsblad* n°. 35), aangewezen de tot het dienstjaar 1891 behorende uitgaven, welke hare omschrijving niet vinden in eene der andere onderafdeelingen. Die uitgaven worden voor elke soort afzonderlijk in de rekening gebracht en omschreven.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst, en dat alle Ministerieele Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Koloniën,

VOORLOOPIG VERSLAG DER COMMISSIE VAN RAPORTEURS over het ontwerp van wet tot vaststelling van bepalingen betreffende 's Rijks waterstaatswerken.

Algemeene beschouwingen.

§ 1. Vele leden spraken hunne voldoening uit over de

wijzigingen, welke in het ontwerp, met name in art. 1, bij de behandeling in de Tweede Kamer zijn gebracht, waardoor de wetsvoordracht voor hen aannemelijker was geworden.

Een lid gaf echter nog zijne beduchtheid te kennen voor moeilijkheden, die de ambtenaren van den waterstaat aan de besturen van waterschappen bij het maken en aanleggen van werken in den weg zouden kunnen leggen. In het bijzonder had hij daarbij het oog op de bemoeiingen, welke kunnen voortvloeien uit de zorg voor oevers, liggende buiten dijks, die, hoewel onder beheer van het Rijk staande, toch in het belang der dijken beschermd worden door het waterschap.

Hiertegen werd aangevoerd, dat mocht er al grond voor zoodanige vrees aanwezig zijn, diezelfde reden van beduchtheid ook thans zoude bestaan. Door deze wet toch wordt geene verandering van den bestaanden toestand, zooals die door de als algemeene wet geldende publicatie van 24 Februari 1866 beheerscht wordt, in het leven geroepen.

§ 2. De opmerking werd gemaakt, dat aan het samenstel der bij art. 1 beoogde voorzieningen bezwaarlijk het karakter kon worden betwist van een zelfstandig onderdeel uit te maken der materie, die de Grondwet in art. 188 als regeling van het waterstaatsbestuur door de wet geregeld wil zien. En dan kwam het bedenkelijk voor, dat het ontwerp zich tot eene loutere delegatie van regelingsbevoegdheid op den Koning bepaalde.

Daartegenover stond het gevoelen van leden, die van oordeel waren, dat art. 56 der Grondwet tot de gevolgde wijze alleszins vrijheid liet. Onder hen waren er intusschen ook, die meenden, dat de considerans weinig in overeenstemming was met het stelsel der wet en eerder op eene andere wijze van wetgeving dan op die bij delegatie scheen aangelegd.

§ 3. De bevoegdheid tot het uitvaardigen der beoogde doorstraffen te handhaven algemeene maatregelen wordt, onder de verschillende rubrieken van art. 1, telkens bepaald door voorwaarden, in den regel bestaande daarin, dat het object ter bescherming waarvan de maatregel zal strekken, zij of *onder het beheer van het Rijk* (art. 1, 1°, 3°, 5°) of *een waterstaatswerk onder beheer van het Rijk* (art. 1, 2°, en 7°) of *grond behoorende tot waterstaatswerken onder beheer van het Rijk, voor zover die tot het gebruiken of het instandhouden van zulk een werk wordt vereischt* (art. 1, 7°). In elk gegeven geval zal de strafrechter zich dus, zelfs amtsshalve, behooren af te vragen, of de wettelijke voorwaarde voor de verbindbaarheid van den door het openbaar ministerie ingeroepen algemeenen maatregel aanwezig is.

Doch naar welke regelen, werd gevraagd, moet de rechter beoordeelen of een door een algemeenen maatregel van bestuur beschermd openbaar water, zeeduin, meerpaal, opgekomen grond of slik enz. staat *onder beheer van het Rijk*, of welke veerbooten en veerponten, dukdalven enz. zijn *waterstaatswerken*, of in hoeverre zij zijn *waterstaatswerken onder beheer van het Rijk*, of welke gronden, zonder zelf waterstaatswerken te zijn, echter *tot waterstaatswerken behooren* en in hoeverre zulke aanhoorige gronden *tot het gebruiken of het in stand houden dier werken vereischt worden*.

Zoo werd ook gevraagd, welke beteekenis gehecht moet worden aan de uitdrukking *wateren onder beheer van het Rijk*. Zijn het die wateren, waaraan thans feitelijk het Rijk zich gelegen laat liggen of behooren daartoe ook die, welke, ook al worden zij feitelijk verwaarloosd, toch voorwerp van Staatszorg behooren te zijn? Waarin moet de rechter bij de toepassing der wet het criterium vinden bijv. ten aanzien der kleine rivieren?

Sommigen meenden, dat dit feitelijke punten waren, die door getuigen of door een onderzoek van deskundigen tot klaarheid kunnen worden gebracht. Anderen waren daarentegen van oordeel, dat — daargelaten de omslag die zulke instructies en onderzoekingen zouden veroorzaken — het administratief-rechtelijk karakter der werken en zaken in art. 1 bedoeld bezwaarlijk door getuigen of deskundigen